

1. Αντιφώντος, Περί τοῦ Ἡρώδου φόνου, 14 - 15

Ο κατηγορούμενος τονίζει την αθωότητά του και εγείρει δικονομικές ενστάσεις

A. Καίτοι τούς γε νόμους οἱ κείνται περὶ τῶν τοιούτων, πάντας ἂν οἶμαι ὁμολογήσαι κάλλιστα νόμων ἀπάντων κείσθαι καὶ ὀσιώτατα. Ὑπάρχει μὲν γε αὐτοῖς ἀρχαιοτάτοις εἶναι ἐν τῇ γῆ ταύτῃ, ἔπειτα τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅπερ μέγιστόν ἐστι σημεῖον νόμων καλῶς κειμένων· ὁ γὰρ χρόνος καὶ ἡ ἐμπειρία τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα ἐκδιδάσκει τοὺς ἀνθρώπους. Ὡστε οὐ δεῖ ὑμᾶς ἐκ τῶν τοῦ κατηγοροῦ λόγων τοὺς νόμους καταμανθάνειν, εἰ καλῶς ὑμῖν κείνται ἢ μὴ, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων τοὺς τοῦ κατηγοροῦ λόγους, εἰ ὀρθῶς καὶ νομίμως ὑμᾶς διδάσκουσι τὸ πρᾶγμα ἢ οὐ. Οὕτως οἱ γε νόμοι κάλλιστα κείνται οἱ περὶ φόνου, οὓς οὐδείς πώποτε ἐτόλμησε κινήσαι· σὺ δὲ μόνος δὴ τετόλμηκας γενέσθαι νομοθέτης ἐπὶ τὰ πονηρότερα, καὶ ταῦτα παρελθὼν ζητεῖς με ἀδίκως ἀπολέσαι. Ἄ δὲ σὺ παρανομεῖς, αὐτὰ ταῦτά μοι μέγιστα μαρτύρια ἐστίν· εὗ γὰρ ἦδεις ὅτι οὐδείς ἂν ἦν σοι ὅς ἐκείνον τὸν ὄρκον διομοσάμενος ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν.

1. Να βάλετε σε λογική σειρά το απόσπασμα: «Οὕτως ... κατεμαρτύρησεν». **(Τονισμένο απόσπασμα)**

Ωστόσο, νομίζω πως ὅλοι θα συμφωνήσουν ὅτι οἱ υπάρχοντες νόμοι για παρόμοιες υποθέσεις εἶναι οἱ ὀρθότεροι καὶ οἱ δικαιότεροι τῆς νομοθεσίας. Ὑπάρχει, βέβαια, ἀπὸ πολὺ παλιά σε αὐτὴν τὴ χώρα, χωρὶς να ἀλλάξουν ποτέ, κάτι που ἀποδεικνύει με τὸν καλύτερο τρόπο ὅτι εἶναι ὀρθοί· γιατί ὁ χρόνος καὶ ἡ ἐμπειρία διδάσκουν τοὺς ἀνθρώπους ὅτι δὲν εἶναι ὀρθό. Δὲν πρέπει, επομένως, να μαθαίνετε σε βάθος κατὰ πόσο οἱ νόμοι εἶναι ὀρθοί ἢ ὄχι ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ κατηγοροῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς νόμους κατὰ πόσο τὰ λόγια τοῦ κατηγοροῦ σας διδάσκουν με ὀρθό καὶ νόμιμο τρόπο τὸ ζήτημα.

Οἱ νόμοι για φόνου εἶναι τόσο ὀρθοί, ὥστε κανεὶς μέχρι τώρα δὲν τόλμησε να τοὺς ἀλλάξει· ἐσὺ εἶσαι, λοιπόν, ὁ μόνος που ἔχει τολμήσει να γίνῃ νομοθέτης για να ἀλλάξεις τοὺς νόμους πρὸς τὸ χειρότερο καὶ, ἀφὸν παράβλεψες αὐτά, ἐπιδιώκεις να με ἐξοντώσεις με ἀδικο τρόπο. Ἡ παρανομία σου εἶναι ἡ αποφασιστικότερη ἀπόδειξη για τὴν αθωότητά μου· γιατί καλὰ τὸ ξέρεις ὅτι κανεὶς δὲν θα κατέθετε ἐναντίον μου για χάρη σου, ἀν εἶχε δώσει ἐκείνον τὸν ὄρκου.

2. Με ποια επιχειρήματα ὁ κατηγορούμενος ἐπιβεβαιώνει τὴν ὀρθότητα τῶν ὑπαρχόντων νόμων περὶ φόνου; (υπογραμμισμένα χωρία)

3. **εὗ γὰρ ἦδεις ὅτι οὐδείς ἂν ἦν σοι ὅς ἐκείνον τὸν ὄρκου διομοσάμενος ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν:**

α) Να μεταφερθοῦν οἱ ὅροι τῆς περιόδου στὸν ἄλλον ἀριθμὸ.

Εὗ γὰρ ἦδετε / ἦστε ὅτι οὐδένες ἂν ἦσαν ὑμῖν οἱ ἐκείνους τοὺς ὄρκους διομοσάμενοι ἐμῶν κατεμαρτύρησαν

β) Να βάλετε τὰ ρήματα τῆς περιόδου στὸν παρακείμενο στὸν ἀριθμὸ, τὸ πρόσωπο καὶ τὴ φωνὴ ὅπου βρίσκονται.

ἦδεις = ἔγνωκας   **κατεμαρτύρησεν** = καταμεμαρτύρηκεν

γ) **σοι, ἐμοῦ:** Να μεταφερθοῦν οἱ ἀντωνυμίες στὸ γ' πρόσωπο, στὸν ἴδιο ἀριθμὸ καὶ πτώση.

Οἱ, οἱ / ἐοῦ

4. **ἐκδιδάσκει:** α. Να βρεῖτε τὸ / τὰ ὑποκείμενα τοῦ ρήματος καὶ να δικαιολογηθεῖ τὸ

πρόσωπο στο οποίο τέθηκε, β. Η πρόθεση **ἐκ** ποια σημασία προσθέτει στο ρήμα;

α) ἐκδιδάσκει: Υποκείμενα ρήματος: ο χρόνος και η εμπειρία / το ρήμα, αν και έχει 2 υποκείμενα, μπήκε στο γ' ενικό και όχι στο γ' πληθυντικό, γιατί συμφωνεί με το πλησιέστερο υποκείμενο.

β) ἐκδιδάσκει: ἐκ + διδάσκει = διδάσκω τελείως (δηλώνει τρόπο).

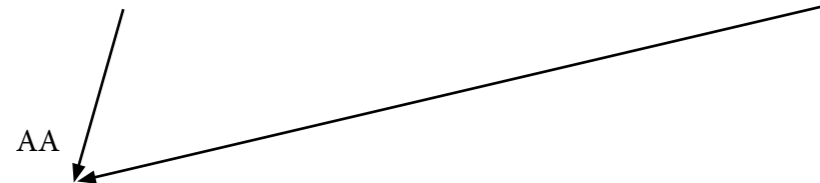
5. Σε ποιο σημείο του κειμένου και πώς εκφράζει την αμφιβολία του ο κατηγορούμενος για τους λόγους του κατηγορού;

Ο κατηγορούμενος εκφράζει την αμφιβολία του στα λόγια του κατηγορού στο απόσπασμα: «Ὡστε οὐ δεῖ ὑμᾶς ἐκ τῶν τοῦ κατηγοροῦ λόγων τοὺς νόμους καταμανθάνειν, εἰ καλῶς ὑμῖν κείνται ἢ μή, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων τοὺς τοῦ κατηγοροῦ λόγους, εἰ ὀρθῶς καὶ νομίμως ὑμᾶς διδάσκουσι τὸ πρᾶγμα ἢ οὐ.» Την εκφράζει με 2 πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, ολικής άγνοι-ας που αποτελούν αντικείμενα στο καταμανθάνειν: εἰ καλῶς ὑμῖν κείνται ἢ μή, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων τοὺς τοῦ κατηγοροῦ λόγους, / εἰ ὀρθῶς καὶ νομίμως ὑμᾶς διδάσκουσι τὸ πρᾶγμα ἢ οὐ.

6. **Καίτοι τούς γε νόμους οἱ κείνται περὶ τῶν τοιούτων, πάντας ἄν οἶμαι ὁμολογήσαι κάλλιστα νόμων ἀπάντων κείσθαι καὶ ὀσιώτατα:** Ποια είναι η σωστή σειρά του λόγου

ΥΑ ΥΑ Ρ Α

Καίτοι τούς γε νόμους οἱ κείνται περὶ τῶν τοιούτων, πάντας ἄν οἶμαι ὁμολογήσαι κάλλιστα νόμων

ἀπάντων κείσθαι καὶ ὀσιώτατα.

Σειρά λόγου: Καίτοι, οἶμαι πάντας ἄν ὁμολογήσαι κείσθαι κάλλιστα καὶ ὀσιώτατα νόμων ἀπάντων τούς γε νόμους οἱ κείνται περὶ τῶν τοιούτων (ἀδικημάτων).

7. **ὁμολογήσαι ἄν:** Το δυνητικό απαρέμφατο αναλύεται σε δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική; Ποια η σημασία της έγκλισης; Αναλύεται σε δυνητική ευκτική: ὅτι πάντες ἄν ὁμολογήσατε και δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον. Παράλληλα, μπορεί να επιλεγεί, για να εκφράσει μετριοπαθή, μη δογματικό λόγο.

2. Ἀντιφῶντος, Περί τοῦ Ἡρώδου φόνου, 17- 18

Ο κατηγορούμενος τονίζει την αθωότητά του και εγείρει δικονομικές ενστάσεις

Β. Ἐτι δὲ μάλ' ἐδέθη, ὧ ἄνδρες, παρανομώτατα ἀπάντων ἀνθρώπων. Ἐθέλοντος γάρ μου ἐγγυητὰς τρεῖς καθιστάναί κατά τὸν νόμον, οὕτως οὗτοι διεπράξαντο τοῦτο ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι μοι ποιῆσαι. Τῶν δὲ ἄλλων ξένων ὅστις πῶποτε ἠθέλησε καταστήσαι ἐγγυητὰς, οὐδεὶς πῶποτ' ἐδέθη. Καίτοι οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν κακούργων τῷ αὐτῷ χρῶνται νόμῳ τούτῳ. Ὡστε καὶ οὗτος κοινὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὧν ἐμοὶ μόνῳ ἐπέλιπε μὴ ἀπολύσαι τοῦ δεσμοῦ. Τούτοις γάρ ἦν τοῦτο συμφέρον, πρῶτον μὲν ἀπαρασκευότατον γενέσθαι με, μὴ δυνάμενον διαπράσσεσθαι αὐτὸν τᾶμαυτοῦ πράγματα, ἔπειτα κακοπαθεῖν τῷ σώματι, τούς τε φίλους προθυμότερους ἔχειν τοὺς ἑμαυτοῦ τούτοις τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν ἢ ἐμοὶ τᾶληθῆ λέγειν, διὰ τὴν τοῦ σώματος κακοπάθειαν. Ὀνειδὸς τε αὐτῷ τε ἐμοὶ περιέθεσαν καὶ τοῖς ἐμοῖς προσήκουσιν εἰς τὸν βίον ἅπαντα.

1. Να βάλετε σε λογική σειρά και να μεταφρασετε το απόσπασμα: «Ἐτι δὲ μάλ' ἐδέθη...

τοῦ δεσμοῦ.» (τονισμένο απόσπασμα)

α) Ἐτι δὲ μάλ' ἐδέθη, ὧ ἄνδρες, παρανομώτατα ἀπάντων ἀνθρώπων. Ἐθέλοντος γάρ μου ἐγγυητὰς τρεῖς καθιστάναί κατά τὸν νόμον, οὕτως οὗτοι διεπράξαντο τοῦτο ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι μοι ποιῆσαι. Τῶν δὲ ἄλλων ξένων ὅστις πῶποτε ἠθέλησε καταστήσαι ἐγγυητὰς, οὐδεὶς πῶποτ' ἐδέθη. Καίτοι οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν κακούργων τῷ αὐτῷ χρῶνται νόμῳ τούτῳ. Ὡστε καὶ οὗτος κοινὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὧν ἐμοὶ μόνῳ ἐπέλιπε μὴ ἀπολύσαι τοῦ δεσμοῦ.

β) **Και ακόμη, κύριοι, φυλακίστηκα με τον πλέον παράνομο τρόπο. Γιατί, ενώ επρόκειτο να ορίσω τρεις εγγυητές σύμφωνα με τον νόμο, αυτοί μεθόδευσαν την υπόθεση με τέτοιο τρόπο ώστε να μην έχω τη δυνατότητα να το πράξω. Και όποιος από τους υπόλοιπους ξένους θέλησε ποτέ μέχρι τώρα να ορίσει εγγυητές, δεν τέθηκε ποτέ μέχρι τώρα υπό κράτηση. Ακόμη και όσοι έχουν την επιμέλεια των εγκληματιών χρησιμοποιούν αυτόν εδώ τον ίδιο νόμο. Οπότε, ενώ αυτός ισχύει σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις, μόνο σε μένα απέτυχε να με ελευθερώσει από το κρατητήριο.** Γιατί αυτό τους συνέφερε, κατά πρώτον, να είμαι τελείως απροετοίμαστος, χωρίς να μην μπορώ να ολοκληρώσω προσωπικά τις υποθέσεις μου, κατά δεύτερον να κακοπάθω σωματικά, οπότε και οι φίλοι μου να δείξουν μεγαλύτερη προθυμία να καταθέσουν ως ψευδομάρτυρες για χάρη εκείνων παρά να πουν την αλήθεια για χάρη μου, εξαιτίας των σωματικών βασανιστηρίων. Και επιπλέον ντρόπιασαν τόσο εμένα τον ίδιο όσο και τους οικείους μου για όλη μας τη ζωή.

2. Γιατί ο κατηγορούμενος, τελικά, φυλακίστηκε; (υπογραμμισμένο τμήμα μετάφρασης)

3. **ἐδέθη:** Να γράψετε τρεις ομόρριζες λέξεις με το ρήμα. (δέσιμο, δεσμός, δεσμώτης)

4. **Ὀνειδὸς τε αὐτῷ τε ἐμοὶ περιέθεσαν καὶ τοῖς ἐμοῖς προσήκουσιν εἰς τὸν βίον ἅπαντα:**

α) Να μεταφερθεί η πρόταση στον άλλον αριθμό

Ὀνειδίη τε αὐτοῖς τε ἡμῖν περιέθηκε καὶ τῷ ἐμῷ προσήκοντι εἰς τοὺς βίους ἅπαντας

β) Να μεταφερθεί το ρήμα της πρότασης στο β' ενικού πρόσωπο της προστακτικής του χρόνου όπου βρίσκεται.

περιέθεσαν = περιίθεσ

5. **κατὰ τὸν νόμον:** Ποια σημασία προσδίδει στη λέξη που προσδιορίζει η πρόθεση κατά; Ποια άλλη σημασία μπορεί να έχει; (δυο περιπτώσεις) **κατὰ +αιτ.** =σύμφωνα με τον νόμο / **επίσης: αιτία, σκοπό, αναφορά, χρόνο, τόπο.**

6. **ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι μοι ποιῆσαι:** Ποιο είναι το ρήμα της πρότασης; Δικαιολογήστε την εκφορά. Ποιο είναι το υποκείμενό του; Δικαιολογήστε την πτώση του.

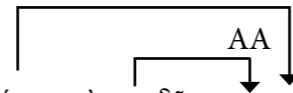
Ρήμα: ἐγγενέσθαι (συμπερασματική απαρεμφατική πρόταση) **Υποκείμενο:** ἐμέ. Σε πτώση αιτιατική γιατί έχουμε ετεροπροσωπία (**Ρήμα** κύριας πρότασης: διεπράξαντο, **Υ:** οὗτοι)

7. **«Τούτοις γάρ ἦν τοῦτο συμφέρον, ... κακοπάθειαν.»:** Ποια είναι η σωστή σειρά του λόγου; Ποια είναι η συντακτική θέση των απαρεμφάτων;

Ρ Υ Κ ΥΑ Τροπ.Μ
Τούτοις γάρ ἦν τοῦτο συμφέρον, πρῶτον μὲν ἀπαρασκευότατον γενέσθαι με, μὴ δυνάμενον

AM YM+A AA YA
 διαπράσσεσθαι αὐτὸν τάμαντοῦ πράγματα, ἔπειτα κακοπαθεῖν τῷ σώματι, τοὺς τε φίλους

Κ

προθυμότερους ἔχειν τοὺς ἑμαυτοῦ τούτοις τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν ἢ ἐμοὶ τάληθῆ λέγειν, διὰ τὴν τοῦ σώματος κακοπάθειαν.

Σειρά λόγου

Τοῦτο γὰρ ἦν συμφέρον τούτοις, πρῶτον μὲν με γενέσθαι ἀπαρασκευότατον, μὴ δυνάμενον αὐτὸν διαπράσσεσθαι τάμαντοῦ πράγματα, ἔπειτα κακοπαθεῖν τῷ σώματι, τοὺς τε φίλους τοὺς ἑμαυτοῦ ἔχειν προθυμότερους μαρτυρεῖν τὰ ψευδῆ τούτοις ἢ λέγειν τάληθῆ ἐμοὶ, διὰ τὴν κακοπάθειαν τοῦ σώματος.

3. Ἀντιφῶντος, Περί τοῦ Ἡρώδου φόνου, 74 - 77

Ο κατηγορούμενος υποστηρίζει ότι ο πατέρας του δεν ενεπλάκη στην αποστασία της Μυτιλήνης

Δεῖ δέ με καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἀπολογήσασθαι. Καίτοι γε πολλῶ μᾶλλον εἰκὸς ἦν ἐκείνῳ ὑπὲρ ἐμοῦ ἀπολογήσασθαι, πατέρα ὄντα· ὁ μὲν γὰρ πολλῶ πρεσβύτερός ἐστι τῶν ἐμῶν πραγμάτων, ἐγὼ δὲ πολλῶ νεώτερος τῶν ἐκείνων πεπραγμένων. Καὶ εἰ μὲν ἐγὼ τούτου ἀγωνιζομένου κατεμαρτύρουν ἂ μὴ σαφῶς ἦδη, ἀκοῆ δὲ ἠπιστάμην, δεινὰ ἂν ἔφη πάσχειν ὑπ' ἐμοῦ· νῦν δὲ ἀναγκάζων ἐμὲ ἀπολογεῖσθαι ὧν ἐγὼ πολλῶ νεώτερός εἰμι καὶ λόγῳ οἶδα, ταῦτα οὐ δεινὰ ἡγεῖται εἰργάσθαι. Ὅμως μέντοι καθ' ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὐ προδώσω τὸν πατέρα κακῶς ἀκούοντα ἐν ὑμῖν ἀδίκως. Καίτοι τάχ' ἂν σφαλεῖην, ἂ ἐκείνος ὀρθῶς ἔργῳ ἔπραξε, ταῦτ' ἐγὼ λόγῳ μὴ ὀρθῶς εἰπών· ὅμως δ' οὐν κενιδυνεύεται. Πρὶν μὲν γὰρ τὴν ἀπόστασιν τὴν Μυτιληναίων γενέσθαι, ἔργῳ τὴν εὐνοίαν ἐδείκνυε τὴν εἰς ὑμᾶς· ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις ὅλη κακῶς ἐβουλεύσατο ἀποστᾶσα καὶ ἡμαρτε [τῆς ὑμετέρας γνώμης], μετὰ τῆς πόλεως ὅλης ἠναγκάσθη συνεξαμαρτεῖν. Τὴν μὲν οὖν γνώμην ἔτι καὶ ἐν ἐκείνοις ὁμοίος ἦν εἰς ὑμᾶς, τὴν δὲ εὐνοίαν οὐκέτι ἦν ἐπ' ἐκείνῳ τὴν αὐτὴν εἰς ὑμᾶς παρέχειν. Οὔτε γὰρ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν εὐρόπως εἶχεν αὐτῷ· ἱκανὰ γὰρ ἦν τὰ ἐνέχυρα ἃ εἶχετο αὐτοῦ, οἷ τε παῖδες καὶ τὰ χρήματα· τοῦτο δ' αὖ μένοντι πρὸς τὴν πόλιν αὐτῷ ἀδυνάτως εἶχεν ἰσχυρίζεσθαι. Ἐπεὶ δ' ὑμεῖς τοὺς αἰτίους τούτων ἐκολάσατε, ἐν οἷς οὐκ ἐφαίνετο ὧν ὁ ἐμὸς πατήρ, τοῖς δ' ἄλλοις Μυτιληναίοις ἄδειαν ἐδώκατε οἰκεῖν τὴν σφετέραν αὐτῶν, οὐκ ἔστιν ὃ τι ὑστερον αὐτῷ ἡμάρτηται [τῷ ἐμῷ πατρί], οὐδ' ὃ τι οὐ πεποιῆται τῶν δεόντων, οὐδ' ἦς τινος λητουργίας ἡ πόλις ἐνδεὴς γεγένηται, οὔτε ἡ ὑμετέρα οὔτε ἡ Μυτιληναίων, ἀλλὰ καὶ χορηγίας χορηγεῖ καὶ τέλη κατατίθησιν.

1. Να μπει στη σωστή σειρά και να μεταφραστεί το απόσπασμα: «Πρὶν μὲν γὰρ τὴν ἀπόστασιν ... ἰσχυρίζεσθαι». (Τονισμένο απόσπασμα)

α) Πρὶν μὲν γὰρ γενέσθαι τὴν ἀπόστασιν τὴν Μυτιληναίων, ἐδείκνυε τὴν εὐνοίαν τὴν εἰς ὑμᾶς ἔργῳ· ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις ὅλη κακῶς ἐβουλεύσατο ἀποστᾶσα καὶ ἡμαρτε [τῆς ὑμετέρας γνώμης], ἠναγκάσθη συνεξαμαρτεῖν μετὰ τῆς πόλεως ὅλης. Ἐτι ὁμοίος ἦν τὴν μὲν οὖν γνώμην καὶ ἐν ἐκείνοις εἰς ὑμᾶς, οὐκέτι ἦν παρέχειν τὴν δὲ εὐνοίαν τὴν αὐτὴν ἐπ' ἐκείνῳ εἰς ὑμᾶς. Οὔτε γὰρ εἶχεν αὐτῷ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν εὐρόπως· τὰ ἐνέχυρα ἦν ἱκανὰ γὰρ ἃ εἶχετο αὐτοῦ, οἷ τε παῖδες καὶ τὰ χρήματα· αὐτῷ ἀδυνάτως εἶχεν ἰσχυρίζεσθαι τοῦτο δ' αὖ μένοντι πρὸς τὴν πόλιν.

β) Θα πρέπει, επίσης, να υπερασπιστώ τον πατέρα μου. Αν και θα ήταν κατά πολύ φυσικότερο, επειδή είναι πατέρας μου, να με υπερασπιστεί εκείνος· γιατί εκείνος λόγω ηλικίας γνωρίζει τις υποθέσεις μου, ενώ εγώ είμαι πολύ νεότερός του για να ξέρω όσα έχει κάνει. Και αν βέβαια εγώ, ενώ εκείνος είχε εμπλακεί σε δικαστικό αγώνα, κατέθετα εναντίον του όσα δεν γνώρισα με σαφήνεια, αλλά τα γνώριζα εξ ακοής, θα έλεγε ότι δεινοπαθεί εξαιτίας μου· τώρα όμως που με

αναγκάζει να τον υπερασπιστώ σε μια υπόθεση από την οποία είμαι πολύ νεότερος και τη γνωρίζω μόνο από διαδόσεις, δεν θεωρεί ότι έχει γίνει κάτι τρομερό. Αλλά βέβαια στον βαθμό που γνωρίζω δεν θα προδώσω τον πατέρα μου που κακολογείται άδικα ενώπιόν σας. Ίσως θα κάνω λάθος, αν όσα εκείνος έκανε σωστά στην πράξη, δεν μπορέσω να τα πω ορθά με τα λόγια· θα το διακινδυνεύσω ωστόσο. **Προτού συμβεί η αποστασία των Μυτιληναίων, έδειχνε έμπρακτα την εὐνοία του προς εσάς· όταν όμως όλη η πόλη έλαβε λάθος απόφαση να αποστατήσει και έσφαλλε, αναγκάσθηκε να συμπράξει στο σφάλμα μαζί με όλη την πόλη. Ενώ και σε εκείνη την περίπτωση είχε την ίδια άποψη για εσάς, δεν ήταν δυνατόν να σας προσφέρει πλέον την ίδια εὐνοία. Ούτε βέβαια ήταν εύκολο να εγκαταλείψει την πόλη· γιατί υπήρχαν αρκετές δεσμεύσεις που τον κρατούσαν εκεί, τόσο τα παιδιά του όσο και η περιουσία του· και μένοντας πάλι δεν μπορούσε να ισχυριστεί αυτό (να διατηρήσει σταθερή την εὐνοιά του) απέναντι στην πόλη. Αφού, όμως, τιμωρήσατε τους υπαίτιους αυτών των καταστάσεων, στους οποίους δεν φάνηκε να συγκαταλέγεται ο πατέρας μου, και επιτρέψατε στους υπόλοιπους Μυτιληναίους να κατοικούν στον τόπο τους, δεν υπάρχει κανένα σφάλμα που να διέπραξε, ούτε κάτι από τα αναγκαία που να μην έπραξε, ούτε η πόλη η δική σας ούτε των Μυτιληναίων στερήθηκε κάποια ευεργεσία, αλλά και χορηγός υπήρξε και φόρους κατέβαλε.**

2. Πατί κατηγορείται ο πατέρας του Ευξίθεου και με ποια επιχειρήματα τον υπερασπίζεται ο Ευξίθεος; (υπογραμμισμένα τμήματα)

3. ἐν οἷς οὐκ ἐφαίνετο ὧν ὁ ἐμὸς πατήρ, τοῖς δ' ἄλλοις Μυτιληναίοις ἄδειαν ἐδώκατε οἰκεῖν τὴν σφετέραν αὐτῶν: α) Να μεταφερθεῖ η περίοδος στον άλλον αριθμό και β) Να μεταφερθούν τα ρήματα της περιόδου στην ευκτική του χρόνου όπου βρίσκονται (το πρώτο ρήμα να γίνει στον αόριστο) και στο πρόσωπο και τη φωνή όπου βρίσκονται.

α) ἐν ᾧ οὐκ ἐφαίνοντο ὄντες οἱ ἐμοὶ πατέρες, τῷ δ' ἄλλῳ Μυτιληναίῳ ἄδειας ἔδωκας οἰκεῖν τὰς σφετέρας αὐτοῦ

β) ἐφαίνετο = φήναιο ἐδώκατε = δοίητε και δοῖτε

4. συνεξαμαρτεῖν, κατεμαρτύρουν: Ποια σημασία προσδίδουν στις λέξεις οι προθέσεις; συνεμαρτυρεῖν: δηλώνει συνέργεια, συνεργασία, συνοδεία / διαπράττω σφάλμα μαζί με άλλον

κατεμαρτύρουν: δηλώνει εναντίωση / μαρτυρώ - καταθέτω εναντίον κάποιου

5. Πρὶν μὲν γὰρ τὴν ἀπόστασιν τὴν Μυτιληναίων γενέσθαι: Ποιο είναι το ρήμα της πρότασης; Δικαιολογήστε την εκφορά. Ποιο είναι το υποκείμενό του; Δικαιολογήστε την πτώση του.

Η πρόταση είναι χρονική απαρεμφατική, πρὶν + απαρέμφατο (δηλώνει το υστερόχρονο). Θέση ρήματος κατέχει το απαρέμφατο γενέσθαι και έχει υποκείμενο την «τὴν ἀπόστασιν», γιατί έχουμε ετεροπροσωπία, μια και το υποκείμενο της κύριας πρότασης είναι το «οὗτος».

6. ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν εὐρόπως εἶχεν αὐτῷ: Ποια η έννοια του ἔχω και γιατί;

ἔχω + απαρέμφατο = μπορώ να / εδώ: μπορεί να εγκαταλείψει με ευκολία την πόλη

7. τὴν σφετέραν αὐτῶν: Να μεταφραστεί και δικαιολογηθεῖ η μετάφραση.

Τη δική τους. Το αὐτῶν δεν μεταφράζεται, γιατί η γενική παραθετική στην κτητική αντωνυμία τίθεται μόνο για έμφαση

8. Καίτοι τάχ' ἂν σφαλεῖην, ἂ ἐκείνος ὀρθῶς ἔργῳ ἔπραξε, ταῦτ' ἐγὼ λόγῳ μὴ ὀρθῶς εἰπών: Εκφράζεται κάποια απορία, δίλημμα ή υπόθεση στην περίοδο αυτή; Με ποιον τρόπο;

Εκφράζεται υποθετικά. Η υπόθεση κρύβεται στη μετοχή εἰπών: εἰ εἶποιμι - ἂν σφαλεῖην = απλή σκέψη του λέγοντος

4. Αντιφώντος, Περί του Ἡρώδου φόνου, 79 - 80

Τα πολιτικά αίτια που σχετίζονται με την ενδεχόμενη συμμετοχή του πατέρα του στην αποστασία του νησιού του από την αθηναϊκή συμμαχία (428 π.Χ.).

Ἄ μὲν οὖν μετὰ τῆς πόλεως ὅλης ἀνάγκη μᾶλλον ἢ γνώμη ἔπραξεν, τούτων οὐ δίκαιός ἐστιν ὁ ἐμὸς πατὴρ ἰδίᾳ δίκην δίδοναι. Ἄπασι γὰρ Μυτιληναῖος ἀείμνηστος ἢ τότε ἁμαρτία γεγένηται· ἠλλάξαντο μὲν γὰρ πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν, ἐπεῖδον δὲ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἀνάστατον γενομένην. Ἄ δὲ ἰδίᾳ οὗτοι διαβάλλουσι τὸν ἐμὸν πατέρα, μὴ πείθεσθε· χρημάτων γὰρ ἔνεκα ἢ πᾶσα παρασκευὴ γεγένηται ἐπ' ἐμοὶ κάκειν. Πολλὰ δ' ἐστὶ τὰ συμβαλλόμενα τοῖς βουλομένοις τῶν ἀλλοτρίων ἐφίεσθαι. Γέρων μὲν ἐκεῖνος ὥστ' ἐμοὶ βοηθεῖν, νεώτερος δ' ἐγὼ πολλῶ ἢ ὥστε δύνασθαι ἑμαυτῷ τιμωρεῖν ἱκανῶς. Ἄλλ' ὑμεῖς βοηθήσατέ μοι, καὶ μὴ διδάσκετε τοὺς συκοφάντας μείζον ὑμῶν αὐτῶν δύνασθαι. Ἐὰν μὲν γὰρ εἰσιόντες εἰς ὑμᾶς ἂ βούλονται πράσσωσι, δεδειγμένον ἔσται τούτους μὲν πείθειν, τὸ δ' ὑμέτερον πλῆθος φεύγειν· ἐὰν δὲ εἰσιόντες εἰς ὑμᾶς πονηροὶ μὲν αὐτοὶ δοκῶσιν εἶναι, πλέον δ' αὐτοῖς μὴδὲν γένηται, ὑμετέρα ἢ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις ἔσται, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔχει. Ὑμεῖς οὖν ἐμοὶ τε βοηθεῖτε καὶ τῷ δίκαιῳ.

1. Να μεταφραστεί το απόσπασμα αφού μπει σε λογική σειρά: «Ἄ μὲν οὖν μετὰ τῆς πόλεως... ἐπ' ἐμοὶ κάκειν». (Τονισμένο απόσπασμα)

α) Ἄ ἔπραξεν μὲν οὖν μετὰ τῆς πόλεως ὅλης ἀνάγκη μᾶλλον ἢ γνώμη, οὐ δίκαιός ἐστιν ὁ ἐμὸς πατὴρ ἰδίᾳ δίκην δίδοναι τούτων. Ἡ γὰρ τότε ἁμαρτία γεγένηται ἀείμνηστος ἅπασι Μυτιληναῖοις· ἠλλάξαντο μὲν γὰρ πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν, ἐπεῖδον δὲ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἀνάστατον. Ἄ δὲ ἰδίᾳ οὗτοι διαβάλλουσι τὸν ἐμὸν πατέρα, μὴ πείθεσθε· ἢ γὰρ πᾶσα παρασκευὴ γεγένηται ἐπ' ἐμοὶ κάκειν χρημάτων ἔνεκα.

β) Ὅσα, λοιπόν, ἔκανε μαζί με ὅλη την πόλη περισσότερο ἀπὸ ἀνάγκη παρά ἀπὸ δική του θέληση (ἢ: βούληση), για αὐτὰ δεν εἶναι δίκαιο ὁ πατέρας μου να τιμωρηθεῖ προσωπικά. Γιατί το σφάλμα που ἐγένεε τότε θα το μνημονεύουν πάντοτε ὅλοι οἱ Μυτιληναῖοι· γιατί ἀπὸ μεγάλη ευημερία (ἢ: ευτυχία / ευδαιμονία) πέρασαν σε μεγάλη δυστυχία και εἶδαν να καταστρέφεται ἡ πατρίδα τους (ἢ: να συμβαίνει καταστροφή στην πατρίδα τους). Σε σχέση πάλι με ὅσα αὐτοὶ κατηγοροῦν (ἢ: συκοφαντοῦν) τον πατέρα μου προσωπικά, μὴ πείθεσθε· γιατί ὅλη αὐτὴ ἡ σκευωρία ἔχει γίνεε (ἢ: πραγματοποιηθεῖ) ἐναντία σε μένα και ἐκεῖνον για τα χρήματα. Πολλὰ εἶναι ἐκεῖνα που συνηγοροῦν με ἐκείνους που θέλουν να ἐπιθυμοῦν τα ξένα πράγματα. Ἐκεῖνος μὲν εἶναι γέρος, ὥστε να με βοηθήσει, ἐνῶ ἐγὼ εἶμαι πολὺ νεότερος, ὥστε να μπορῶ να βοηθήσω τον εαυτὸ μου. Ἀλλά, εσεῖς βοηθήστε με, και μὴ υποδεικνύετε στους συκοφάντες ὅτι μποροῦν περισσότερα ἀπὸ εσὰς τους ἰδίους. Ἐὰν μὲν εἰσερχόμενοι μπροστά σας, θα πράττουν μὲν ὅσα θέλουν, θα εἶναι ἀποδεκτό ὅτι πείθουν αὐτοὶ, ἐνῶ ὁ δικός σας λαός καταδιώκεται. Ἐὰν δε εἰσερχόμενοι μπροστά σας φανοῦν ὅτι εἶναι ἀνήθικοι, δεν θα γίνεε τίποτα καλύτερο γι' αὐτούς, ἐνῶ θα εἶναι (μεγαλύτερη) ἡ δική σας τιμὴ και ἡ δύναμή σας, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι τὸ δίκιο. Εσεῖς, λοιπόν, βοηθάτε και για μένα και για τὸ δίκαιο.

2. Ποιο ὄφελος θα ἀποκομίσουν οἱ δικαστές, αν συνταχθοῦν με τον ομιλητὴ και τον αθῶσων; (υπογραμμισμένα τμήματα μετάφρασης)

3. ἠλλάξαντο μὲν γὰρ πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν, ἐπεῖδον δὲ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἀνάστατον γενομένην: α) Να μεταφέρετε τα ἐπιθετα της περιόδου στον συγκριτικό βαθμὸ και β) Να μεταφέρετε τα ρήματα των προτάσεων στο β' ἐνικὸ πρόσωπο της υποτακτικῆς και προστακτικῆς στη φωνὴ και τον χρόνο ὅπου βρίσκονται.

α) ἠλλάξατο μὲν γὰρ πολλῶν εὐδαιμονιῶν πολλὰς κακοδαιμονίας, ἐπεῖδε δὲ τὰς ἑαυτοῦ πατρίδας ἀναστάτους γενομένας.

πολλῶν: πλειόνων, πολλὰς: πλείονας, ἀναστατοτέρους:

β) ἠλλάξαντο = ἀλλάξη / ἀλλαξαι ἐπεῖδον = ἐπίδης / ἔπιδε

4. ἢ ὥστε δ δε ὑνασθαι ἑμαυτῷ τιμωρεῖν ἱκανῶς: ποιο σχῆμα ὑπάρχει στο ἀπόσπασμα αὐτό; Να το συμπληρώσετε.

Εἶναι β' ὀρος σύγκρισης: ἢ ὥστε +ἀπαρέμφατο. Ἐχομε σύγκριση λόγῳ του συγκριτικὸ νεώτερος. Α' ὀρος σύγκρισης: ἐγῶ

5. Να ἐντοπίσετε με ποίους τρόπους πειθούς προσπαθεῖ ὁ ομιλητὴς να στηρίξει τις θέσεις του.

Ὁ ομιλητὴς χρησιμοποιεῖ βασικά την ἐπίκληση στο συναίσθημα, ἀλλὰ και την ἐπίκληση στη λογική. Ἐπίκληση στη λογική ἔχομε στην ἀρχὴ του ἀποσπάσματος, ὅπου ἐπιχειρηματολογεῖ, για να ὑπερασπιστεῖ τη στάση του πατέρα του κατὰ την ἀποστασία των Μυτιληναῖων. Χαρακτηρίζει την ἀποστασία σφάλμα που ὀδηγήσε την πόλη στη δυστυχία και την καταστροφή (ἀείμνηστος ἢ τότε ἁμαρτία γεγένηται - ἠλλάξαντο μὲν γὰρ πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν, ἐπεῖδον δὲ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἀνάστατον γενομένην). Αἰτιολογεῖ, μάλιστα, τὸ κίνητρο των κατηγῶρων του, που δεν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τα χρήματα (χρημάτων γὰρ ἔνεκα). Κυριαρχεῖ, ὅμως, τὸ συναίσθημα. Χρησιμοποιεῖ β' πληθυντικὸ πρόσωπο και προστακτικὴ παρακλητικὴ, ὅταν ζητὰ να τον βοηθήσουν (μὴ πείθεσθε, ὑμεῖς βοηθήσατέ μοι, καὶ μὴ διδάσκετε τοὺς συκοφάντας μείζον ὑμῶν αὐτῶν δύνασθαι), ἀνοίγοντας μια μορφή διαλόγου με τους δικαστές, δίνοντας στον λόγο του ἀμεσότητα, παραστατικότητα, θεατρικότητα και δραματικότητα. Παράλληλα, χρησιμοποιεῖ συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις (ἀείμνηστος ἢ τότε ἁμαρτία γεγένηται / εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν, πατρίδα ἀνάστατον). Ἐπίσης, κάνει ἐπίθεση στο ἦθος του ἀντιπάλου (συκοφάντας, πονηροὶ), για να φανεῖ ἡ ἀνωτερότητά του σε σχέση με τους κατηγῶρους του. Τέλος, κάνει και ἐπίκληση στο ἦθος του δέκτη, ὅταν ἐπισημαίνει ὅτι ἡ ἀπόρριψη της κατηγορίας θα ὀφελήσει τους ἰδίους τους δικαστές, γιατί με την ἀπόφασή τους αὐτὴ θα ἀποκαταστήσουν την ἀξιοπιστία τους και τὸ κύρος τους, ἐνῶ θα υπηρετήσουν τις ἀρχές της δικαιοσύνης. (ἐὰν δὲ εἰσιόντες εἰς ὑμᾶς πονηροὶ μὲν αὐτοὶ δοκῶσιν εἶναι, πλέον δ' αὐτοῖς μὴδὲν γένηται, ὑμετέρα ἢ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις ἔσται, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔχει. Ὑμεῖς οὖν ἐμοὶ τε βοηθεῖτε καὶ τῷ δίκαιῳ).

6. ἐπεῖδον δὲ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἀνάστατον γενομένην: Να χαρακτηρίσετε τη μετοχὴ και να αἰτιολογήσετε την ἐπιλογὴ σας.

Ἡ μετοχὴ εἶναι κατηγορηματικὴ ἐξαρτώμενη ἀπὸ τὸ ρῆμα αἰσθήσεως ἐφορῶ και εἶναι συνημμένη στο ἀντικείμενο του ρήματος την πατρίδα, που λειτουργεῖ ὡς υποκείμενο της μετοχῆς.

7. ἢ ἁμαρτία, ἢ παρασκευὴ, χρημάτων, τιμωρεῖν: ποια σημασία ἔχομε στο κείμενο οἱ λέξεις; Διαφέρεε ἡ σημασία τους στη Νεοελληνικὴ γλώσσα, ναὶ ἢ ὄχι; Αν ὄχι, ποια εἶναι αὐτή;

Ἡ λέξη ἁμαρτία στο κείμενο σημαίνει σφάλμα, ἐνῶ στη νεοελληνικὴ γλώσσα σημαίνει τὸ ἀμάρτημα, δηλαδή την παράβαση του θεοῦ και ἠθικοῦ νόμου.

Ἡ λέξη παρασκευὴ στο κείμενο σημαίνει τὴ σκευωρία, ἐνῶ στη νεοελληνικὴ γλώσσα σημαίνει ἐτοιμασία.

Ἡ λέξη χρημάτων και στην ἀρχαία ἐλληνικὴ και στη νεοελληνικὴ γλώσσα σημαίνει τα λεφτά.

Ἡ λέξη τιμωρεῖν - τιμωρῶ στο κείμενο σημαίνει βοηθῶ, ἐνῶ στη νεοελληνικὴ γλώσσα σημαίνει ἐπιβάλλω τιμωρία.

5. Αντιφώντος, Περί τοῦ χορευτοῦ, 18 - 19

Η αθωότητα του κατηγορουμένου αποδεικνύεται

Αιτίασασθαι μὲν οὖν καὶ καταγεύσασθαι ἕξεστι τῷ βουλομένῳ· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος τούτου κρατεῖ· γενέσθαι μὲντοι τὰ μὴ γενόμενα καὶ ἀδικεῖν τὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐκ ἐν τοῖς τούτων λόγοις ἡγοῦμαι εἶναι, ἀλλ' ἐν τῷ δικαίῳ καὶ ἐν τῷ ἀληθεῖ. Ὅποσα μὲν γὰρ λάθρα πράττεται καὶ ἐπὶ θανάτῳ βουλευθέντα, ὧν μὴ εἰσι μάρτυρες, ἀνάγκη περὶ τῶν τοιούτων ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων τῶν τε τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ ἀποκρινομένου τὴν διάγνωσιν ποιῆσθαι καὶ θηρεύειν καὶ ἐπὶ σμικρὸν ὑπονοεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ εἰκάζοντας μᾶλλον ἢ σάφα εἰδότας ψηφίζεσθαι περὶ τῶν πραγμάτων· ὅπου δὲ πρῶτον μὲν αὐτοὶ οἱ κατήγοροι ὁμολογοῦσι μὴ ἐκ προνοίας μηδ' ἐκ παρασκευῆς γενέσθαι τὸν θάνατον τῷ παιδί, ἔπειτα τὰ πραχθέντα φανερώς ἅπαντα πραχθῆναι καὶ ἐναντίον μαρτύρων πολλῶν, καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδῶν, καὶ ἐλευθέρων καὶ δούλων, ἐξ ὧν περ καὶ εἴ τις τὴν ἡδίκηκε, φανερώτατος ἂν εἴη, καὶ εἴ τις μὴ ἀδικοῦντα αἰτιῶτο, μάλιστ' ἂν ἐξελέγχοιτο.

1. Να βάλετε σε λογική σειρά το παρακάτω απόσπασμα και να το μεταφράσετε: «**ὅπου δὲ πρῶτον ... μάλιστ' ἂν ἐξελέγχοιτο**». (Τονισμένο απόσπασμα)

α) ὅπου δὲ πρῶτον μὲν αὐτοὶ οἱ κατήγοροι ὁμολογοῦσι μὴ ἐκ προνοίας μηδ' ἐκ παρασκευῆς γενέσθαι τὸν θάνατον τῷ παιδί, ἔπειτα πραχθῆναι ἅπαντα τὰ πραχθέντα φανερώς καὶ ἐναντίον μαρτύρων πολλῶν, καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδῶν, καὶ ἐλευθέρων καὶ δούλων, ἐξ ὧν περ καὶ εἴ τις ἡδίκηκε τι, ἂν εἴη φανερώτατος, καὶ εἴ τις αἰτιῶτο μὴ ἀδικοῦντα, μάλιστ' ἂν ἐξελέγχοιτο.

β) Να κατηγορήσει βέβαια και να πει ψέματα μπορεί όποιος θέλει· γιατί αυτό είναι στο χέρι του και μόνο· το να παρουσιασθούν ωστόσο ως γεγονότα πράγματα που δεν έγιναν και να εμφανισθεί ότι αδικεί, όποιος δεν αδικεί, δεν εξαρτάται, πιστεύω, από τα λεγόμενα των κατηγορῶν, αλλά από το τι είναι δίκαιο και ποια η αλήθεια. Γιατί για όσα βέβαια συμβαίνουν κρυφά, αν μάλιστα πρόκειται για θάνατο προμελετημένο, εφόσον δεν υπάρχουν μάρτυρες, εἴστε αναγκασμένοι, για τέτοιες περιπτώσεις, να σχηματίζετε γνώμη, βασιζόμενοι αποκλειστικά και μόνο στα λεγόμενα τόσο του κατηγοροῦ όσο και του απολογούμενου· οτιδήποτε λένε πρέπει κατ' ἀνάγκη να το επιδιώκετε ολόψυχα και να το αντιμετωπίζετε καχύποπτα, ακόμη και το παραμικρό, και τελικά να αποφασίζετε για την υπόθεση αναγκαστικά στηριζόμενοι πιο πολύ σε εικασίες παρά σε ακριβή γνώση. Ὅταν, όμως, κατ' ἀρχάς οἱ ἴδιοι οἱ κατήγοροι παραδέχονται ὅτι ο θάνατος του αγοριού δεν οφείλεται σε πρόθεση ούτε σε προμελέτη, ἔπειτα, ὅτι, ὅλα ὅσα ἐγέναν, ἐγέναν φανερά και μπροστά σε πολλούς μάρτυρες, και άντρες και παιδιά, και ἐλεύθερους και δούλους, ἀπό τις μαρτυρίες των οποίων και αν κάποιος εἶχε ἀδικήσει σε κάτι, θα ἀποκαλυπτόταν με βεβαιότητα, και αν κάποιος κατηγοροῦσε ἕναν αἰθώ (αν και εἶχε ἀδικήσει), μᾶλλον θα θεωρεῖτο ἀξιοκατάκριτος.

2. Με ποια κριτήρια πρέπει να αποφασίσουν οι δικαστές;

Οι δικαστές πρέπει να αποφασίζουν με βάση την αλήθεια και το δίκαιο, κρίνοντας τα λόγια του κατηγοροῦ και του κατηγορουμένου. Ὅταν, μάλιστα, δεν υπάρχουν μάρτυρες, πρέπει να εμβαθύνουν εξονυχιστικά κάθε λεπτομέρεια, κάθε περίπτωση, για να μην στηριχθεί η απόφασή τους μόνο σε εικασίες, αλλά σε πραγματική γνώση. (Ὅποσα μὲν γὰρ λάθρα πράττεται ... ψηφίζεσθαι περὶ τῶν πραγμάτων.). Στην περίπτωση, μάλιστα, που οι ἴδιοι οἱ κατήγοροι, ὅπως ἐδῶ, πιστοποιοῦν ὅτι ο θάνατος του παιδιού δεν ἦταν κάτι προμελετημένο, ἐνῶ, παράλληλα, υπάρχουν πολλοὶ μάρτυρες που το βεβαιώνουν, τότε, πρέπει να το ἐλέγξουν περισσότερο, γιατί αν κρίνουν κάποιον αἰθώ ως ἔνοχο, τότε θα εἶναι ἀξιοὶ περιφρόνησης και αρνητικῆς κριτικῆς. (ὅπου δὲ πρῶτον μὲν αὐτοὶ οἱ κατήγοροι ὁμολογοῦσι ... μάλιστ' ἂν ἐξελέγχοιτο.)

3. ἔπειτα τὰ πραχθέντα φανερώς ἅπαντα πραχθῆναι καὶ ἐναντίον μαρτύρων πολλῶν,

καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδῶν, καὶ ἐλευθέρων καὶ δούλων: α) Να μεταφερθούν οι τύποι στον άλλον αριθμό β) Να μεταφερθούν τα επίθετα και επιρρήματα στον υπερθετικό βαθμό.

α) ἔπειτα τὸ πραχθέν φανερώς ἅπαν πραχθῆναι καὶ ἐναντίον μάρτυρος πολλοῦ, καὶ ἀνδρός καὶ παιδός, καὶ ἐλευθέρου καὶ δούλου.

β) φανερώτατα, ἐναντιώτατα, πλείστων, ἐλευθερωτάτων.

4. **εἰκάζοντας μᾶλλον ἢ σάφα εἰδότας**: τι προσθέτουν στο νόημα του κειμένου οι μετοχές και ποιος ο συντακτικός τους ρόλος;

Εἶναι τροπικές μετοχές (α' και β' ὀρος σύγκρισης) και δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο οι δικαστές πρέπει να αποφασίζουν, δηλαδή με βάση τη γνώση και όχι τις φήμες.

5. **«εἴ τις τὴν ἡδίκηκε» και «εἴ τις μὴ ἀδικοῦντα αἰτιῶτο»**: Τι νόημα προσθέτουν οι δευτερεύουσες αυτές προτάσεις στο κείμενο και ποια η συντακτική τους λειτουργία;

Οι προτάσεις είναι πλάγιες ερωτηματικές, ολικῆς ἀγνοίας και ἐξαρτώνται ἀπὸ τα: φανερώτατος ἂν εἴη και ' ἂν ἐξελέγχοιτο στα οποία εἶναι ἀντίστοιχα ἀντικείμενα. Ἐκφράζει ἡ πρώτη κάτι το πραγματικό, ἀφοῦ ἐκφέρεται με οριστική (**ἡδίκηκε**) και δηλώνει τὴν βεβαιότητα ὅτι ἀν υπάρχουν μάρτυρες τῆς αθωότητάς του, τότε ὅλα θα εἶναι ὀλοφάνερα. Ἡ δεύτερη ἐκφέρεται με ευκτική πλάγιου λόγου, ἡ οποία ἰσοδυναμεί ἢ με οριστική, ὅταν παρουσιάζει τὴν πραγματικότητα ἀμφισβητούμενη ἢ με ἀπορηματική ὑποτακτική, ὅταν παρουσιάζει τὸ προσδοκώμενο τῆς ὑποτακτικῆς σαν κάτι ἀβέβαιο και ὑποκειμενικό. Πάντως και στις δυο περιπτώσεις ἡ ἀθώωση του ἐνόχου εἶναι ἀξιοκατάκριτη και εἶναι ἕνα γεγονός που προκαλεῖ μεγάλη ἀβεβαιότητα, ἀφοῦ στηρίζεται σε ὑποκειμενικά κριτήρια.

6. Να βρείτε στο ἀρχαίο κείμενο τις ὀμορριζες λέξεις καθεμιάς ἀπὸ τις ἀκόλουθες λέξεις: **επαίτης, ἡμιθανής, ἐτυμηγορία, ἐξουσία, πράκτορας**.

Αἰτίασασθαι, θάνατον, εἰσί / εἴη, κατηγόρου, πράγματα

6. Αντιφώντος, Περί τοῦ χορευτοῦ, 33 - 34

Αποδείξεις αθωότητάς του

Ἦγοῦμαι μὲν οὖν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων και ἀποδεδειγμένων, ὧ ἄνδρες, δικαίως ἂν μου ἀποψηφισασθαι ὑμᾶς, καὶ ἐπίστασθαι ἅπαντας ὅτι οὐδέν μοι προσήκει τῆς αἰτίας ταύτης. Ἴνα δ' ἔτι και ἄμεινον μάθητε, τούτου ἕνεκα πλείω λέξω, και ἀποδείξω ὑμῖν τοὺς κατηγόρους τούτους ἐπιποροτάτους ὄντας και ἀσεβεστάτους ἀνθρώπων, και ἀξίους οὐ μόνον ὑπ' ἐμοῦ μισεῖσθαι, ἀλλὰ και ὑφ' ὑμῶν πάντων και τῶν ἄλλων πολιτῶν τῆς δίκης ἕνεκα ταυτησί. Οὔτοι γὰρ τῇ πρώτη ἡμέρα ἢ ἀπέθανεν ὁ παῖς, και τῇ ὑστεραία ἢ προέκειτο, οὐδ' αὐτοὶ ἤξιουν αἰτιᾶσθαι ἐμέ οὐδ' ἀδικεῖν ἐν τῷ πράγματι τούτῳ οὐδέν, ἀλλὰ συνῆσαν ἐμοὶ και διελέγοντο.

1. Να μπει σε λογική σειρά το κείμενο και να μεταφραστεί το απόσπασμα: «**Ἴνα δ' ἔτι και ἄμεινον... ἕνεκα ταυτησί**». (τονισμένο απόσπασμα)

α) Ἴνα δ' ἔτι και μάθητε ἄμεινον, λέξω πλείω ἕνεκα τούτου, και ἀποδείξω ὑμῖν τοὺς κατηγόρους τούτους ὄντας ἐπιποροτάτους και ἀσεβεστάτους ἀνθρώπων, και ἀξίους οὐ μόνον μισεῖσθαι ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ και ὑφ' ὑμῶν πάντων και τῶν ἄλλων πολιτῶν ἕνεκα ταυτησί τῆς δίκης.

β) Πιστεύω λοιπόν, ἄνδρες, ὅτι με βάση ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ και ἀποδειχθεῖ, δίκαια θα με αθώωνετε και ὅτι ὀλοι σας γνωρίζετε ὅτι κανένα στοιχείο αὐτῆς τῆς κατηγορίας δεν ἔχει σχέση με ἐμένα. **Πα να ενημερωθεῖτε ὀμως ἀκόμα καλύτερα, γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ θα πω περισσότερα**

και θα αποδείξω σε εσάς ότι οι κατηγοροί αυτοί είναι οι πιο επίορκοι και οι πιο ασεβείς από τους ανθρώπους και άξιοι να μισούνται όχι μόνο από εμένα, αλλά και από όλους εσάς και από τους άλλους πολίτες εξαιτίας αυτής εδώ της δίκης. Αυτοί, λοιπόν, την πρώτη μέρα κατά την οποία πέθανε το παιδί και την επομένη κατά την οποία βρισκόταν νεκρό, ούτε οι ίδιοι θεωρούσαν σωστό να κατηγορήσουν εμένα ούτε (θεωρούσαν σωστό) να έχω διαπράξει κάποιο αδίκημα σ' αυτήν την υπόθεση, αλλά βρίσκονταν μαζί μου και συζητούσαν (με μένα).

2. Πώς παρουσιάζει ο κατηγορούμενος τους κατηγορούς του;

Ο κατηγορούμενος πιστεύει ότι, αν οι δικαστές έκριναν με βάση όσα είχαν ειπωθεί και αποδειχθεί, τότε, σίγουρα, θα τον αθώωναν (Ηγοῦμαι μὲν οὖν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἀποδειγμένων, ὧ ἄνδρες, δικαίως ἂν μου ἀποψηφίσασθαι ὑμᾶς). Γι' αυτό πρέπει να τους ενημερώσει σχετικά με τους κατηγορούς του και τη συμπεριφορά τους. Τους παρουσιάζει, λοιπόν, ως επίορκους, ασεβείς και αξιομίσητους - αξιοκατάκριτους, (ἀποδείξω ὑμῖν τοὺς κατηγορούς τούτους ... πολιτῶν τῆς δίκης ἔνεκα ταυτησί) γιατί, ενώ κατά τη διάρκεια του γεγονότος του θανάτου του παιδιού, εκείνοι, όχι, μόνο, δεν τον κατηγορήσαν για τον θάνατό του, απεναντίας, συζητούσαν μαζί του (Οὗτοι γὰρ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ..., ἀλλὰ συνῆσαν ἐμοὶ καὶ διελέγοντο). Η αλλαγή αυτή της συμπεριφοράς τους, λοιπόν, πρέπει να υποψιάσει τους δικαστές για τα πραγματικά κίνητρα της κατηγορίας εναντίον του.

3. «**Ἴνα δ' ἔτι καὶ ἄμεινον... ἔνεκα ταυτησί**»: α) Να μεταφερθεί η περίοδος στον άλλον αριθμό β) οι ρηματικοί τύποι να μεταφερθούν στο β' ενικό του αορίστου α' και β', όπου υφίστανται και γ) Τα επίθετα της περιόδου να μεταφερθούν στη δοτική ενικού και πληθυντικού στον βαθμό όπου βρίσκονται.

α) ἴνα δ' ἔτι καὶ μάθης ἄμεινον, τούτων ἔνεκα πλείον / πλέον λέξομεν καὶ ἀποδείξομεν σοὶ τον κατηγορον τοῦτον ἐπιπορκότατον ὄντα καὶ ἀσεβέστατον ἀνθρώπου καὶ ἄξιον οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν μισεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ σοῦ παντός καὶ τοῦ ἄλλου πολίτου τῶν δικῶν ἔνεκα τούτων.

β) μάθε, λέξον / εἶπέ, ἀπόδειξον

γ) ἄμεινονι - ἀμείνοσι, πλέονι (πλείονι) - πλείοσι, ἐπιπορκότατῳ / ἐπιπορκότατοῖς - ἀσεβεστάτῳ / ἀσεβεστάτοῖς, ἀξίῳ / ἀξίοις.

4. **ὑπ' ἐμοῦ, ὑφ' ὑμῶν πάντων καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν**: Τι δηλώνει ο εμπρόθετος προσδιορισμός στις παραπάνω περιπτώσεις, δικαιολογείστε την απάντησή σας και τι προσθέτει στο νόημα του κειμένου;

Το ὑπό + γενική δηλώνει τον εμπρόθετο προσδιορισμό του ποιητικού αιτίου, όταν εξαρτάται από ρήμα παθητικό ή παθητικής διάθεσης ή από ρηματικά επίθετα. Έχουμε, λοιπόν, εμπρόθετους προσδιορισμούς του ποιητικού αιτίου και αυτό επιβεβαιώνεται από το παθητικό ρήμα μισεῖσθαι στο οποίο αναφέρονται. Το ποιητικό αίτιο δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί, για να πραγματοποιηθεί αυτό που σημαίνει το ρήμα. Εδώ, πράγματι, δηλώνει για έμφαση ότι αυτοί, οι κατηγοροί, θα πρέπει να μισηθούν όχι μόνο από αυτόν αλλά και από όλους τους πολίτες, όπως και τους δικαστές.

5. **τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇ ὑστεραία**: Ποια συντακτική θέση έχουν στο κείμενο και τι δηλώνουν;

Έχουν επιρρηματική σημασία και λειτουργούν ως δοτικές του χρόνου (επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου) στο ἤξιον αιτιάσθαι και θέλει να τονίσει ότι για δυο μέρες οι κατηγοροί δεν τον κατηγορούσαν για τον θάνατο του παιδιού. Τοποθετεί, δηλαδή, τα γεγονότα χρονικά σε σχέση με τη διατύπωση της κατηγορίας.

6. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου που έρχονται σε αντίθεση με καθεμιά από τις παρακάτω: **καταγιγνώσκω, ὁ κινδυνεύων, ἀγαπῶ, βιώ, ἀγνοῶ, ἐλάττω.**

ἀποψηφίσασθαι, ὁ κατηγορος, μισεῖσθαι, ἀπέθανε, ἐπίστασθαι, πλείω.

7. Ἀντιφῶντος, Φαρμακείας κατὰ τῆς μητρυῖας, 23 - 25

Η ενοχή της κατηγορουμένης

Δεήσεται δ' ὑμῶν οὗτος μὲν ὑπὲρ μητρός τῆς αὐτοῦ ζώσης, τῆς ἐκεῖνον διαχρησαμένης ἐπιβούλως τε καὶ ἀθέως, ὅπως δίκην μὴ δῶ, ἂν ὑμᾶς πείθῃ, ὧν ἠδίκηκε· ἐγὼ δ' ὑμᾶς ὑπὲρ πατρός τοῦμοῦ τεθνεώτος αἰτοῦμαι, ὅπως παντὶ τρόπῳ δῶ. Ὑμεῖς δέ, ὅπως διδώσι δίκην οἱ ἀδικούντες, τούτου γε ἔνεκα καὶ δικασταὶ ἐγένεσθε καὶ ἐκλήθητε. Καὶ ἐγὼ μὲν ἐπεξέρχομαι λέγων, ἵνα δῶ δίκην ὧν ἠδίκηκε καὶ τιμωρῶ τῷ τε πατρὶ τῷ ἡμετέρῳ καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις· ταῦτη καὶ ἄξιόν μοι βοηθῆσαι ὑμᾶς ἅπαντας, εἰ ἀληθῆ λέγω· οὗτος δέ τάναντία, ὅπως ἢ τούς νόμους παριδοῦσα μὴ δῶ δίκην ὧν ἠδίκηκε, ταῦτη βοηθός καθέστηκε.

1. Να βάλετε σε λογική σειρά και να μεταφράσετε το απόσπασμα: «**Καὶ ἐγὼ μὲν ἐπεξέρχομαι ... καθέστηκε**». (τονισμένο απόσπασμα)

α) Καὶ ἐγὼ μὲν ἐπεξέρχομαι λέγων, ἵνα δῶ δίκην ὧν ἠδίκηκε καὶ τιμωρῶ τῷ τε πατρὶ τῷ ἡμετέρῳ καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις· ταῦτη καὶ ἄξιόν μοι βοηθῆσαι ὑμᾶς ἅπαντας, εἰ ἀληθῆ λέγω· οὗτος δέ τάναντία, ὅπως ἢ τούς νόμους παριδοῦσα μὴ δῶ δίκην ὧν ἠδίκηκε, ταῦτη βοηθός καθέστηκε.

β) Ο άνθρωπος αυτός θα σας παρακαλέσει για χάρη της μητέρας του, που είναι ζωντανή, αυτής που σκότωσε εκείνον με τρόπο προδοτικό και ασεβή, να την αφήσετε ατιμώρητη, αν σας πείσει, για όσα έχει διαπράξει. Εγώ, όμως, σας ζητώ για χάρη του πεθαμένου πατέρα μου να την τιμωρήσετε με κάθε τρόπο. Και εσείς γίνετε δικαστές και κληθήκατε σ' αυτό το δικαστήριο ακριβώς, για να τιμωρούνται όσοι αδικούν. **Και παρουσιάζομαι εδώ ως κατηγορος για να τιμωρηθεί για τα αδικήματα που έχει διαπράξει και για να πάρω εκδίκηση για τον πατέρα μου και για τους νόμους σας· και γι' αυτή την αιτία αξίζει να με βοηθήσετε όλοι εσείς, αν λέω την αλήθεια. Αυτός, όμως, κάνει το αντίθετο· για να μην τιμωρηθεί για το έγκλημα της γυναίκας που παραβίασε τους νόμους, έχει παρουσιαστεί ως συνήγορός της.**

2. Ποιο το αίτημα του κατηγορού;

Ο κατηγορος ζητά από τους δικαστές να καταδικάσουν την κατηγορουμένη, χωρίς ελαφρυντικά, γιατί θέλει να εκδικηθεί τον θάνατο του πατέρα του και γιατί το δίκαιο είναι να τιμωρηθεί για τις ανόσιες πράξεις της (Καὶ ἐγὼ μὲν ἐπεξέρχομαι λέγων, ἵνα δῶ δίκην ὧν ἠδίκηκε καὶ τιμωρῶ τῷ τε πατρὶ τῷ ἡμετέρῳ καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις· ταῦτη καὶ ἄξιόν μοι βοηθῆσαι ὑμᾶς ἅπαντας, εἰ ἀληθῆ λέγω· οὗτος δέ τάναντία, ὅπως ἢ τούς νόμους παριδοῦσα μὴ δῶ δίκην ὧν ἠδίκηκε, ταῦτη βοηθός καθέστηκε).

3. **Δεήσεται δ' ὑμῶν οὗτος μὲν ὑπὲρ μητρός τῆς αὐτοῦ ζώσης, τῆς ἐκεῖνον διαχρησαμένης ἐπιβούλως τε καὶ ἀθέως, ὅπως δίκην μὴ δῶ, ἂν ὑμᾶς πείθῃ, ὧν ἠδίκηκε / ταῦτη καὶ ἄξιόν μοι βοηθῆσαι ὑμᾶς ἅπαντας, εἰ ἀληθῆ λέγω· οὗτος δέ τάναντία, ὅπως ἢ τούς νόμους παριδοῦσα μὴ δῶ δίκην ὧν ἠδίκηκε, ταῦτη βοηθός καθέστηκε**: α) **μητρός**: Να γραφεί η δοτική πληθυντικού, β) **ἀληθῆ**: Να γραφεί ο ίδιος τύπος στον υπερθετικό, γ) **διαχρησαμένης**, **παριδοῦσα**: Να γραφεί το β' ενικού της ευκτικής και της προστακτικής του ίδιου χρόνου και φωνής, δ) **τῆς ζώσης**, **δῶ**: Να γραφεί το β' ενικού της ευκτικής και προστακτικής του αορίστου β', ε) **καθέστηκε**: Να γραφεί το γ' πληθυντικού οριστικής αορίστου β' στην ίδια φωνή. α) μητράσι, β) ἀληθέστατα, γ) διαχρῶο - διαχρῶ, παρίδοις - πάριδε, δ) βιώψης - δεν έχει, δοίης - δός, ε) κατέστησαν.

4. **Δεήσεται δ' ὑμῶν οὗτος μὲν ὑπὲρ μητρός τῆς αὐτοῦ ζώσης, τῆς ἐκεῖνον διαχρησαμένης ἐπιβούλως τε καὶ ἀθέως, ὅπως δίκην μὴ δῶ, ἂν ὑμᾶς πείθῃ, ὧν ἠδίκηκε**·: Να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου της περιόδου και να τον τρέψετε στο πραγματικό.